

Institutt for samfunnsøkonomi

Eksamensoppgave i SØK2005 - Finansmarkeder

Faglig kontakt under eksamen: Snorre Lindset

Tlf.: 73 59 13 95

Eksamensdato: 19. mai 2015

Eksamenstid (fra-til): 4 timer (09.00 – 13.00)

Sensurdato: 9. juni 2015

Hjelpemiddelkode/Tillatte hjelpemidler: C /Flg formelsamling: Knut Sydsæter, Arne Strøm og Peter Berck (2006): Matematisk formelsamling for økonomer, 4utg. Gyldendal akademiske. Knut Sydsæter, Arne Strøm, og Peter Berck (2005): Economists' mathematical manual, Berlin.
Enkel kalkulator Casio fx-82ES PLUS, Citizen SR-270x, SR-270X College eller HP 30S.

Annen informasjon: Eksamensoppgaven består av 4 oppgaver med delspørsmål som alle skal besvares. Vekting gitt i parentes.

Målform/språk: Bokmål og nynorsk

Antall sider: 3 sider bokmål og 3 sider nynorsk

Antall sider vedlegg: 0

Eksamen i SØK2005 Finansmarkeder (Vår 2015)

Ta de forutsetninger du måtte finne nødvendig. %-satsene bak oppgave-nummereringen er kun ment som en *indikasjon* på hvordan de ulike oppgavene kommer til å bli vektet ved sensuren.

Oppgave 1 (25%) En porteføljeforvalter kan investere i to aktivklasser, klasse A og klasse B . Forventet avkastning på investeringer i de to aktivklassene er henholdsvis $E[r_A]$ og $E[r_B]$. De tilhørende standardavvikene til avkastningene er σ_A og σ_B , mens korrelasjonskoeffisienten mellom avkastningene er ρ_{AB} . I følge forvalteren sine beregninger er $E[r_A] = E[r_B]$ og $\sigma_A < \sigma_B$. En andel a av forvaltningskapitalen investeres i aktivklasse A og en andel $1 - a$ i aktivklasse B .

- Finn et uttrykk for forventet porteføljeavkastning, $E[r_P]$.
- Finn et uttrykk for variansen til porteføljeavkastningen, σ_P^2 .
- Finn den optimale andelen a^* som investeres i aktivklasse A .
- Forklar kort hvorfor følgende påstand er feil: "Fordi $E[r_A] = E[r_B]$ og $\sigma_A < \sigma_B$ vil en rasjonell investor kun investere i aktivklasse A , det vil si $a^* = 1$."

Forvalteren har estimert at $\sigma_A = 0,2$, $\sigma_B = 0,3$ og $\rho_{AB} = 0,25$.

- Beregn optimal andel investert i aktivklasse A .
- Finn en generell sammenheng mellom σ_A , σ_B og ρ_{AB} som gjør at det er optimalt å shorte (holde en kort posisjon i) aktivklasse B . (*Hint*: Variansen til $r_A - r_B$ er positiv og er lik $\sigma_A^2 - 2\rho_{AB}\sigma_A\sigma_B + \sigma_B^2$.)

Oppgave 2 (25%)

- Selskap A har utstedt en nullkupongobligasjon som betaler 1.000 om fem år. Beregn dagens pris på obligasjonen (P_A) når markedsrenten er 5% p.a.
- Selskap B har utstedt en tilsvarende obligasjon som selskap A . Det er imidlertid 20% sannsynlighet for at selskapet vil være konkurs om fem år. Ved konkurs vil det ikke bli noen utbetaling fra obligasjonen. Beregn dagens pris P_B på obligasjonen.

c) Også selskap C har utstedt en tilsvarende obligasjon som selskap A . Det er 40% sannsynlighet for at selskapet vil være konkurs om fem år. "Recovery rate" er 50% ved konkurs. Beregn dagens pris P_C på obligasjonen.

d) Beregn "holding period return (HPR)" for de tre obligasjonene hvis de kjøpes i dag og holdes til forfall. Gjør beregningene under følgende forutsetninger:

1. Ingen av selskapene går konkurs.
2. Både selskap B og C går konkurs.

e) Beregn durasjonen til obligasjonene.

Oppgave 3 (25%) I markedet handles det både kjøps- og salgsoptjoner med utøvelseskurs X og forfall på tidspunkt T . Opsjonene er skrevet på den samme underliggende aksjen. Det handles også futureskontrakter skrevet på aksjen. Futureskontraktene har forfall på tidspunkt T .

a) Tegn opp kontantstrømmene på tidspunkt T for en lang posisjon i en kjøpsopsjon og for en lang posisjon i en salgsoptjon. La kontantstrømmene være på y -aksen og aksjekursen på x -aksen.

b) Tegn opp kontantstrømmen på tidspunkt T for en lang posisjon i futureskontrakten.

c) La F være dagens futurespris. Anta at utøvelseskursen $X = F$ og $T = 1$. Finn den risikofrie renten når dagens aksjekurs er 100 og $F = 105$.

d) Prisen på en kjøpsopsjon (call) med utøvelseskurs F er 10. Finn prisen på en tilsvarende salgsoptjon (put).

e) Du observerer at salgsoptjonene omsettes i markedet for 12. Vis hvordan du kan utnytte denne arbitrasjemuligheten.

Oppgave 4 (25%) Veidekke er et selskap notert på Oslo Børs. I Dagens Næringsliv den 25. mars 2015 står det at selskapet har en aksjekurs $P = 94,50$, dividendeutbetalingen om ett år forventes å bli $D = 3$, pris delt på fortjeneste (earnings) er $P/E = 14,9$ og selskapets beta-verdi er $\beta = 0,47$. Du kan legge til grunn at den risikofrie renten er $r_f = 0,0212$ og at markedets risikopremie er 4%.

a) Finn selskapets fortjeneste per aksje (E).

- b) Beregn avkastningskravet til selskapets egenkapital?
- c) Hvilken vekst i dividendene regner investorene med?
- d) Beregn tilbakeholdt andel av fortjenesten (b , i læreboken omtalt som "plowback ratio").
- e) Beregn hvilken avkastning investorene regner med at selskapet har på tilbakeholdt overskudd (ROE).
- f) Beregn verdien av selskapets vekstmuligheter (PVGO).

Eksamen i SØK2005 Finansmarknader (Vår 2015)

Ta dei føresetnadene du måtte finna naudsynte. %-satsane bak oppgåve-nummereringa er berre meint som ein *indikasjon* på korleis dei ulike oppgåvene kjem til å bli vekta ved sensuren.

Oppgåve 1 (25%) Ein porteføljeforvaltar kan investera i to aktivaklassar, klasse A og klasse B . Forventa avkastning på investeringar i dei to aktivaklassane er $E[r_A]$ og $E[r_B]$. Dei tilhøyrande standardavvik til avkastningane er σ_A og σ_B , medan korrelasjonskoeffisienten mellom avkastningane er ρ_{AB} . I fylgje berekninga til forvaltaren er $E[r_A] = E[r_B]$ og $\sigma_A < \sigma_B$. Ein del a av forvaltningskapitalen vert investert i aktivaklasse A og ein del $1 - a$ i aktivaklasse B .

- Finn eit uttrykk for forventa porteføljjeavkastning, $E[r_P]$.
- Finn eit uttrykk for variansen til porteføljjeavkastninga, σ_P^2 .
- Finn den optimale delen a^* som vert investert i aktivaklasse A .
- Forklar kort kvifor fylgjande påstand er feil: "Fordi $E[r_A] = E[r_B]$ og $\sigma_A < \sigma_B$ vil ein rasjonell investor berre investera i aktivaklasse A , det vil sei $a^* = 1$."

Forvaltaren har estimert at $\sigma_A = 0,2$, $\sigma_B = 0,3$ og $\rho_{AB} = 0,25$.

- Berekn optimal del investert i aktivaklasse A .
- Finn ein ålmeinn samanheng mellom σ_A , σ_B og ρ_{AB} som gjer at det er optimalt å "shorta" (halda ein kort posisjon i) aktivaklasse B . (*Hint*: Variansen til $r_A - r_B$ er positiv og er lik $\sigma_A^2 - 2\rho_{AB}\sigma_A\sigma_B + \sigma_B^2$.)

Oppgåve 2 (25%)

- Selskap A har utskrive ein nullkupongobligasjon som betalar 1.000 om fem år. Berekn prisen i dag på obligasjonen (P_A) når marknadsrenta er 5% p.a.

b) Selskap B har utskrive ein tilsvarende obligasjon som selskap A . Det er 20% sannsynlegheit for at selskapet vil vera konkurs om fem år. Ved konkurs vil det ikkje verta nokon utbetaling frå obligasjonen. Berekn prisen i dag til obligasjonen (P_B).

c) Òg selskap C har utskrive ein tilsvarende obligasjon som selskap A . Det er 40% sannsynlegheit for at selskapet vil vera konkurs om fem år. "Recovery rate" er 50% ved konkurs. Berekn prisen i dag til obligasjonen (P_C).

d) Berekn "holding-period-return (HPR)" for dei tre obligasjonane dersom dei vert kjøpte i dag og vert haldne til forfall. Gjer berekningane under fylgjande føresetnader:

1. Ingen av selskapa går konkurs.
2. Både selskap B og C går konkurs.

e) Berekn durasjonen til obligasjonane.

Oppgåve 3 (25%) I marknaden vert det handla både kjøps- og salsopsjonar med utøvingskurs X og forfall på tidspunkt T . Opsjonane er skrivne på den same underliggande aksjen. Det vert òg handla futureskontraktar skrivne på aksjen. Futureskontraktane har forfall på tidspunkt T .

a) Teikn opp kontantstraumane på tidspunkt T for ein lang posisjon i ein kjøpsopsjon og for ein lang posisjon i ein salsopsjon. La kontantstraumane vera på y -aksen og aksjekursen på x -aksen.

b) Teikn opp kontantstraumen på tidspunkt T for ein lang posisjon i futureskontrakta.

c) La F vera futuresprisen i dag. Anta at utøvingskursen $X = F$ og $T = 1$. Finn den risikofrie renta når dagens aksjekurs er 100 og $F = 105$.

d) Prisen på ein kjøpsopsjon (call) med utøvingskurs F er 10 . Finn prisen på ein tilsvarende salsopsjon (put).

e) Du observerer at salsopsjonane vert omsette i marknaden for 12 . Vis korleis du kan utnytta dette arbitrasjehøvet.

Oppgåve 4 (25%) Veidekke er eit selskap notert på Oslo Børs. I Dagens Næringsliv den 25. mars 2015 står det at selskapet har ein aksjekurs $P = 94,50$, dividendeutbetalinga om eitt år forventast   verta $D = 3$, pris delt på fortjeneste (earnings) er $P/E = 14,9$ og selskapet sin betaverdi er $\beta = 0,47$. Du kan leggja til grunn at den risikofrie renta er $r_f = 0,0212$ og at marknaden sin risikopremie er 4%.

- a) Finn fortjenesta til selskapet per aksje (E).
- b) Berekn avkastningskravet til selskapet sin eigenkapital?
- c) Kva for ein vekst i dividendane reknar investorane med?
- d) Berekn delen av fortjenesta som vert halden attende (b , i læreboka omtalt som "plowback ratio").
- e) Berekn kva for ei avkastning investorane reknar med at selskapet har på attendehalde overskot (ROE).
- f) Berekn verdien av vekstmoglegskapane til selskapet (PVGO).